

ชื่อภาคานิพนธ์ : ผู้นำชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และ
พัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี : ศึกษากรณีเทศบาลนครยะลา
ชื่อผู้เขียน : นายศิลปชัย เลิศจำรัสพงศ์
ชื่อปริญญา : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาลุ่มน้ำ)
ปี : 2544

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตเทศบาลนครยะลา ต่อการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี โดยได้ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) ประธานกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครยะลา จำนวน 14 คน ในฐานะผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

ผลการศึกษา พบว่า ประธานกรรมการชุมชนในเขตเทศบาลนครยะลา เป็นบุคคลที่มีความเสียสละและทำคุณประโยชน์ให้แก่ชุมชนด้วยดีเสมอมา มีความมุ่งมั่นเพื่อก่อให้เกิดความเจริญแก่ท้องถิ่น เป็นบุคคลที่ชุมชนยกย่องนับถือ และเป็นบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งอย่างเป็นทางการจากเทศบาลนครยะลา โดยให้มีตำแหน่งเป็นประธานกรรมการชุมชน ซึ่งในปัจจุบันมีทั้งหมด 14 ชุมชน บทบาทของประธานกรรมการชุมชนส่วนใหญ่ เป็นเรื่องของการประสานเชื่อมโยงและทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างชุมชนกับเทศบาลนครยะลา ประธานกรรมการชุมชนจะมีส่วนร่วมและมีบทบาทอย่างสูงในการกำหนดแผนงาน หรือกิจกรรม เพื่อขอสนับสนุนงบประมาณ กำลังคน และเครื่องมืออุปกรณ์ จากเทศบาลนครยะลา

การกำหนดกิจกรรมของชุมชนส่วนใหญ่มีแผนงานที่ชัดเจน สอดคล้องตรงตามนโยบายหรือแผนงานที่เทศบาลนครยะลา กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากเทศบาลนครยะลาได้จัดให้มีเจ้าหน้าที่ซึ่งเป็นพัฒนากรในสังกัดเทศบาลนครยะลา ในการให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชนและติดตามผลการดำเนินงานของชุมชนอย่างใกล้ชิด ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานกิจกรรม และมีส่วนร่วมในการปฏิบัติตามแผนงานกิจกรรมที่กำหนด กิจกรรมส่วนใหญ่ประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ กิจกรรมที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปัตตานี ซึ่งชุมชนได้ดำเนินการแล้วอย่างเป็นรูปธรรม และประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ได้แก่ โครงการจัดตั้งอาสาสมัครรวบรวมและแยก

ขยะในชุมชน โครงการขยะแห้งแลกไข่ในชุมชน โครงการเขตปลอดถังขยะในชุมชน โครงการส่งเสริมการเลี้ยงปลาในกระชังในแม่น้ำปาดตานี กิจกรรมปรับปรุงคันกันน้ำริมฝั่งแม่น้ำปาดตานี และกิจกรรมอบรมอาสาสมัครพิทักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน

ด้านการตอบสนองของผู้นำชุมชนต่อโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานี พบว่า ประธานกรรมการชุมชนทุกคน ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานี ในลักษณะของสื่อประเภทต่าง ๆ แตกต่างกันไป มีความเห็นด้วยและตระหนักในความสำคัญของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานี จึงให้การตอบรับและมีทัศนคติที่ดีต่อโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานี ทุกคนพร้อมให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน และปฏิบัติตามข้อเสนอของโครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานี

ข้อเสนอแนะ

ประธานกรรมการชุมชน ควรจัดให้มีการประชาสัมพันธ์แผนงานหรือกิจกรรมของชุมชน ให้ชุมชนได้รับทราบกันอย่างทั่วถึง ชุมชนควรเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหา ปัญหา วางแผน ดำเนินงาน และติดตามผลการดำเนินงานของชุมชน โดยปราศจากการครอบงำ หรือการชี้นำจากผู้นำชุมชนหรือจากรัฐ ในขณะที่เดียวกัน โครงการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานี ควรอบรมให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน เพื่อให้ผู้นำชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานีมากยิ่งขึ้น และควรให้มีกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับกิจกรรมการอนุรักษ์และพัฒนาลุ่มน้ำปาดตานีอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านทางเครือข่ายของชุมชน ควรส่งเสริมสนับสนุน ให้ทำการศึกษาวิจัยด้านประวัติศาสตร์ของชุมชนดั้งเดิมในเขตบริเวณลุ่มน้ำปาดตานี โดยให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการศึกษาวิจัย และในการศึกษาครั้งต่อไป ควรศึกษาเน้นเรื่องบทบาทของผู้นำชุมชน ด้านสถานภาพของผู้นำ บทบาทการนำและระดับของการนำ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

Title of Research Paper : Participation of Community Leaders in Yala Municipality
on Conservation and Development of Pattani Basin

Author : Mr. Sinchai Lertjumrutpong

Degree : Master of Arts (Social Development)

Year : 2001

Objectives of the study is to find out participation of community leaders in Yala municipality on conservation and development of Pattani basin. In-depth interview with 14 presidents of community members are used for data collection.

The study found that community leaders in Yala municipal are persons who are sacrifice for community matters and benefits. Their commitment is mainly towards local development. These leaders gain widely respect from community members. They are formally appointed to be president of community board members which recently there are 14 community presidents. Their roles have focused on coordination in launching activities between communities and Yala municipal administration unit. Presidents of community board members have high degree of participation in program and activities planning in order to request for budget, personnel and equipment from Yala municipality.

Mostly, community activities have clear planning which is commensurate with programs of Yala municipality. Because Yala municipality have assigned development workers to work with community in providing knowledge and to closely monitor on the implementation of community activities. Most communities participate in program planning and implementation. Most activities are successful. Activities regarding conservation and development of Pattani basin which the communities have implemented from concept to practices and successful are project on volunteering in garbage collecting, recycle project (bartering recycle garbage for eggs), no-garbage area project, fish farming in Pattani river project, improvement of dam along Pattani river banks project, training program for volunteer on environment protection. Regarding responsiveness of community leaders on Pattani basin conservation and development project, the study found that all community leaders gained project

information through various kinds of media. Since community leaders have agreement and awareness on the importance of Pattani basin conservation and development project, they are responsive and have good attitude towards the project. All community leaders are ready to assist, support and follow the proposals from the project.

Recommendations :

Community leaders should provide information on community activities to be widely known among community members. There should be channels of opportunities for all community members to participate in problem identification, planning, implementation and monitoring process of community activities without domination from community members and government agencies. In a meantime, Pattani basin conservation and development project should launch activities on building and increasing knowledge and understandings in conservation and development of Pattani basin through community networks. Community participation in conducting the study on indigenous community history in Pattani basin should be supported. Further studies should be qualitative research focused on roles of community leaders, community leader status, their leadership and degree of leadership.